

Biskop Atle Sommerfeldt:

Kristus er oppstanden!

Preken påskedag

Fredrikstad domkirke 1.april 2018

Jes 52,7-10 // Rom 14,7-9 // Matt 28,1-10

Den store steinen foran hulen i berget var forseglet og bevoktet. Steinen synliggjorde at håpene som Jesus hadde tent og levd, var brutalt knust i hans ekstremt voldelige død. Makten hadde seiret, enda engang. Dødens og dødskreftenes slaveri hadde vist seg også å omfatte Jesus. Den store steinen med keiserlig segl og soldater utenfor gjorde dette krystallklart for alle.

Presidenten i Det lutherske verdensforbund, erkebiskop Fanti Musa, er erkebiskop i Den lutherske Jesu Kristi kirke i Nigeria. Kirken har over 2 millioner medlemmer og mange av disse bor i Nord-Nigeria der terrorgruppen Boko Haram, en alliert av IS, holder til. Boko Haram er særlig kjent for å kidnappe skolejenter, og for lokalbefolkningen er de en konstant trussel. I sitt påskebudskap gjør Fati Musa steinen foran graven til symbol for alle våre erfaringer av skrøpelighet og tilkortkommenhet. I bibelsk tradisjon gir han mange av dem navn: Sykdom, fattigdom, sult, hjemløshet og statsløshet. Steinen blir symbolet for alle de makter og myndigheter som utvirker denne lidelsen: voldelig religiøs ekstremisme, korrupsjon, narkohandel og menneskehandel, økologisk krise, vold og maktovergrep i familiene og mot kvinner, misbruk av barn og rasediskriminering.

Hans liste forteller om erfaringen med lidelsen og desperasjonen hos mennesker som lever med en høyest utilstrekkelig statsmakt og en ekstremt voldelig bevegelse som bruker ytterliggående tolkninger av Koranen til å legitimere ekstreme trusler og voldsbruk. Vår liste kan ha et annet innhold. Erkebiskop Musas liste gir oss frimodighet til å sette navn på makter og myndigheter og tilstander som truer livet og driver oss ut i lidelse og kynisme. Steinen foran graven er også steinene som sperrer og ødelegger våre håp og våre liv.

I skyggen av den svært brutale 30-årskrigen der så mange som 8 millioner mennesker døde, av dem opp mot halvparten av Tysklands befolkning, pesten i København i hans studietid der 1/3 av befolkningen døde og erfaringen av både ektefelle og barns «onde og brå» død, skrev biskop Thomas Kingo i 1689: «Ligger jeg i syndens veie, ligger jeg i armod ned, ligger jeg på sykdoms leie, ligger jeg i usselhet, ligger jeg fortrenget, forhatt, og av verden helt forlatt, skal jeg hus i graven tage, å, her er dog håp tilbake».

For denne dagen, første påskedag bryter håpet frem, steinen er rullet vekk!

Kingo utbryter: «Som den gyldne sol frembryter gjennom den kullsorte sky (..) så min Jesus av sin grav og det dype dødens hav oppsto ærefullt av døde imot påskemorgen røde».

Den tomme graven og kvinnenes møte med den oppstandne gjorde at Kingo mer enn 1600 år senere kunne glede seg over at «synd og død og alle pile som av Satan skytes kan, ligger brutt der du fikk hvile hist i gravens mørke land. Der begrov du dem og gav, meg en sikker trøstestav, så ved din oppreisningsære jeg skal seierspalmer bære».

Ytterligere 330 år senere gir Musa det samme budskapet til alle verdens lutherske kirker: «Tillit til Kristus overvinner frykt og tvil. Påskedag forkynnes liv for hele menneskeheten fordi Jesus seiret over synd og død. Vi er satt fri og i tro og tillit skal vi leve nå og alltid. Måtte vi aldri glemme at denne Guds frelse er fritt tilgjengelig for hele menneskeheten».

Steinen er rullet vekk, keiserens makt og soldatenes våpen er overvunnet! Vi kan med frimodighet synge «påskemorgen slukker sorgen» og «mørkets makter bever», fordi Jesus er Herre over dødens makt!

Dette er kirkens grunnlag. Uten møtene med den Oppstandne var det ikke noen kirke. Da hadde Jesus forsvunnet inn i historien som en av de mange jødiske forkynnere om dom og frelse.

Men nå er Kristus oppstått fra de døde! Gjennom to tusen år har den tomme gravens nye virkeligheten, kvinnene og de andre disiplenes fortellinger om møtene med Den korsfestede som seierherre over død og dødskreftene, gitt håp og livskraft til mennesker og fellesskap i mange folkeslag over hele verden. Mennesker er blitt myndiggjort til å «stride den gode strid mot alt som står i veien for frihet, rettferdighet, fred, like muligheter og alles menneskeverd», for å sitere erkebiskop Musas påskebudskap.

Påskedagen er budskapet om Jesu seier over døden. Enda viktigere er det at Jesu seier deles med hele menneskeheten og med hver enkelt av oss. Gudstjenestene på påskedag er også fortellingen av hvordan Jesu seier har myndiggjort og myndiggjør mennesker over hele verden til å være håpets bærer i de ufattelig mange trefninger som daglig finner sted med dødskreftene.

Tirsdag kom jeg hjem etter åtte dager sammen med en av verdens eldste kirker, den koptiske kirke i Egypt. Den regner seg grunnlagt av evangelisten Markus, de skjøtter kirkene bygget der den hellige familie oppholdt seg som flyktninger, og de er grunnleggerne av klosterbevegelsene. I 1100 år har de levd med muslimske makthavere i staten, med de begrensinger det har gitt dem og den manglende politiske makten det har betydd.

I denne kirken fargelegger påskedagens frigjøring og håp hele tilværelsen og all spiritualitet. Nattverden, takknemlighetens måltid, former på en særlig måte hele gudstjenesten og gjør hver eneste gudstjeneste til en opplevd feiring av oppstandelsen.

Feiringen av oppstandelsen som livets seier over døden og livskreftene, har sin naturlige og nødvendige fortsettelse i det de, i likhet med alle ortodokse kirker, kaller liturgien etter liturgien. Slik Kristus i nattverdsmåltidet myndiggjør alle nedslåtte og sårede og kjempende mennesker, fortsetter kirken tjenesten i lokalsamfunn og nasjon å myndiggjøre mennesker til livskraft.

En av deres biskoper, biskop Thomas, har langs hovedveien mellom Kairo og Alexandria gjennom de siste 20 årene, i all hovedsak med egyptiske ressurser, utviklet Anafora som en oase i ørkenen for fremtid og håp. Slik vi løfter våre hjerter til Gud i møte med den korsfestede og oppstandne i liturgien der begrepet Anafora er hentet fra, er Anaforas visjon å løfte mennesker opp, myndiggjøre dem til livsmot og håpsbærere i det egyptiske samfunnet.

I koptiske kirker henger det ett eller flere strutseegg over alteret. Egget bærer påskedagens budskap til oss synlig og kjennbart.

Egget er hardt på utsiden. Det lar oss kjenne klippegraven og steinens hardhet og den minner oss om at våre hjerter alt for ofte er harde og tillukkede mot andre mennesker, og innkrøkte i oss selv avviser vi alle andre. Men skallet beskytter også eggets innhold mot fiender. For eggets virkelighet er jo først og fremst dets innhold. I egget vokser livet frem og bryter igjennom skallet. Egget rommer livets under, umulig å se fra utsiden, men virkelig når det bryter igjennom.

I hele den ortodokse verden er derfor egget påskens sentrale symbol. I hver familie males eggene og etter oppstandelsesmessen påskennatt knekkes eggene og en hilser hverandre med Kristus er oppstanden.

Strutseegget, fra en vill fugl som må hentes i naturen, understreker at Kristi seier omfatter alt levende og hele skaperverket. Kristi seier er begynnelsen på Guds forløsende nyskaping.

Egget assosierer til et annet motiv som ofte gjenfinnes i kopternes ikoner, også de som er malt på Anafora. Der fremstilles Kristi grav som en livmor som føder den oppstandne Kristus. Slik Maria er den første som lovsynger Guds handling i Kristus da hun aksepterte å bære frem Guds sønn, er kvinnene de første som forteller om oppstandelsens virkelighet da graven fødte den oppstandne. I et av ikonene er graven og den oppstandne omgitt av Adam og Eva som føder til død, og de tre kvinnene Johanna, Maria og Maria som sår den nye skapelsens første frø blant menneskene da de forteller at det nye livet er født og har overvunnet død og dom.

Påskedagens fortelling sprenger all menneskelig fornuft og tanke. Slik har det alltid vært. Den gangen i Jerusalem, i de første tiårene da fortellingene bredte seg og ble nedskrevet, i Danmark-Norge på 1600-tallet, i den globale lutherske familie 2018 og gjennom hele den koptiske kirkens storslåtte og turbulente historie.

Men tvers gjennom tvilen og det ubegripelige, som solstråler som bryter gjennom mørke skygger, har mennesker til alle tider og på steder over hele verden og i hvert lokalsamfunn i Norge, og hver bydel i Fredrikstad, har den første påskedagen gitt glimt av livet og nyskapelsen seier og gitt dem og oss livskraft og håp.

Det budskapet og det håpet har båret, og det bærer.

"Troens øye ser det: Han gir liv og fred " .